

Határ Győző

TEIRESZIASZ HÉT ÉLETE, AVAGY EGY PATRÍCIUS MAZOCHISTA BÖJT NAPJA AZ EMBERISÉG BŰNLAJSTROMÁNAK ÜNNEPÉN (I)

Párjelenet

A két szereplő:

Trebellius Pollio, negyven körüli
Trebonius Glabro, ötven felé járóban } szenátorok

Előbeszéd

Teiresziaszról mesélik, hogy egyszer, még fiatalon, a Kithairón lankáin jártában látott két kígyót, egy hímet meg a nőtényét; a két kígyó épp üzekedett.

– Vajon melyikük élvezi jobban a jót: a hímnak jut-e a kék kövérje? avagy a nőtényének, a gyönyör nagyobb fele, osztályrészlül? – tűnődött el rajta, míg nézte az üzekedőket. A nőtény vad gyűrűvonaglásából arra következtetett, hogy a boldogságból övé a nagyobb rész; ezen – irigységében – annyira feldühödött, hogy épp elégtelüléskor: agyonütötte a kígyó nőtényét.

Tette nem maradt észrevétlen Odafönt, s érette a halhatatlan istenek azzal büntették, hogy ott menten maga is nőténnyé változott.

Igy élte világát fehérszép formájában; de történt, hogy egy alkalommal, újfent a Kithairón meredek hátságán mórálva, megint találkozott két kígyóval, melyek közül az egyik, a nőténye más volt, ám a hímné ugyanaz. A két kígyó épp üzekedett. Teiresziasz – immáron asszonyi kíváncsisággal – feszülten figyelte őket, s igen eltöprengett a látottakon:

– Vajon melyikük élvezi jobban a jót: a hímnak jut-e a kék kövérje? avagy a nőtényének, a gyönyör nagyobb fele, osztályrészlül? – Végezetül, lesve az összefonódók ki-remegését, a hím hevesebb csapkodásából arra következtetett, hogy övé a jó kövérebb, java rész; s ezen – irigységében – annyira feluszult, hogy mérgebben, épp beteljesüléskor, agyonverte a hímet.

Tette nem maradt észrevétlen Odafönt, s érette a halhatatlan istenek azzal büntették, hogy ott menten visszaváltozott azzá a legénnyé, aki volt. S akkor továbbment, mintha mi sem történt volna az idő múlásában, pedig oly tapasztalattal gazdagodott, amely (a hímnő hetairákon kívül) halandónak ritkán adatik.

Történt, hogy egy ízben, ölelésükből bontakozva, Júnó és Jupiter az Olümposzon összeszólalkozott azon, hogy melyikük lelte nagyobb örömét a párzásban, s kié volt ama jötton-jó, ami a kék teljesden-teljes kövérje. Megpillantva Teiresziaszt alant, le-szálltanak hozzá, és szelíd szerrel útját elállva, megkérdezték:

– Te, kinek a halandóságban egyedül jutott osztályrészlül, hogy hím és nő gyanánt

egyaránt kikóstold a hatalmas szerelem édességes ízét, mindkét végén önkívületes végletei felől, mondd elé! Mimondó vagy: ki az osztályosa a kéjben a nagyobb résznek, a hím az ő nagyon felálló Tagjában avagy a nő az ő felparázsló vágásában...?!

– Halhatatlan és Megváltó Istenek, AtyaÚrJupiter és Mianyánk Júnó, az Örökszép, íme, amit a halandóságban egymagam én megtapasztalhattam, halljátok, mimondó vagyok. A hatalmas szerelem édességes ízét mindkét végéről megízlelve és szétszeltelet részeinek tűzét szeletről szeletre kitapasztalva, immár az asszonyvilág titkát is felfedhetem. Szentséges asszonytitok ez, melynek elárulásáért, mire isteni színetek előtt kényszerülök, Mianyánk Júnó megengedj. Bizony hogy a tízfele szeletelt kéj hatalmas kilentizedét az asszonyi mohóság nyeli le maga felparázsló vágásában, s amennyit annak hagy: a jötton-jóból a férfiember nagyon felálló Tagjának csak-csupán a csepp egytizede marad.

Minek hallatára Júnó iszonytató haragra gerjedt.

– Nincs megbocsátás annak, aki Asszonyvilág Hétszerszent eme Titkát ország-világnak elkotyogja-kipicsogja!... – Mondott még ennél cifrábbat is az istennő; s azzal a fekete hályog átkát ráhányta Teiresziasz szemére.

– Amit kérdeztél s arra, az igazért, amit felleleltem: Mianyánk Júnó, miért veszed el a szemem világát?! – jajdult fel Vak Teiresziasz (mert onnantova, míg élt, vak volt), és a szeméhez kapott.

– Mi okból tetted ezt vele, ki magad kérdezted-szorongattad, s ha mi igazat rá mondt, magad is tudhattad, hogy úgy igaz...?! – fordult isteni Párjához a Világuralkodó.

– A szemem világa: oda!... Atya és ÚrJupiter Isten! Add vissza! Add vissza! – veszélt a szegény.

– A szemed világát vissza nem adhatom. Erős kötés ez; s a Megváltó Istenek szép gyülekezetének akármelyike akármit kimond, az Égi Rendelésben és Heimarmené rendtartásában ugyan marad és változhatatlan – mond komoran Jupiter. – Jóvátenni nem, de enyhíteni vakságodon annyit tehetek, s íme, fogadd, ha enyhület az, hogy inentova istenek látásával láthadd a jövőt. Jóstehetségedhez ráadásul, hogy megérhesd, amit jóstál, adok neked hét életet. Hogy nagy idődért és sorslátó tudományodért halandó társaid kegyeid keressék és tisztelve rettegjenek.

Így adatott meg Vak Teiresziasznak, hogy hét életet élt, és az idők révébe beérkezve sorra megláthatott mindeket, a jót és a rosszat, amint megjövendölte volt.

*

Legendája még annak is a tudója, hogy hét életet élt ugyan, de nem egyvégtéből; hanem minden élete vége közeledtét megérezvén, a Kithairón öregbarlangjába vonult, és ott, barlangi bőlnybor nyoszolyáján, három napra elszunnyadott.

Különös szerrel, Heimarmené kifürkészhetetlen akaratából s a Megváltó Olümposziak engedelmével és parancsolatjára – valahányszor felocsúdott, az országglás mind újabb meg újabb formájára ébredt, s próbálomformán mind újabb meg újabb uralomban élt.

Hetedszerre, mikoron már utoljára fogyatkozott életnapja, s tudták, hogy álmából többé megébredni nem fog, köré sereglettek a bölcsék Hellász minden tájáról, és faggatni kezdték:

– Agg Teiresziasz! Te, ki minden kormányformát megjövendöltél, majd életálmódból megébredve, végigélted s kikóstoltad sorra mind. Ki éltél timokráciában/meritokráciában, mobokráciában/ochlokráciában, gerontokráciában/demokráciában, oligar-

chiában/poligarchiában, jó és rossz fejedelmek, felséges és aljas türannoszok alatt: melyiket válasszuk? Az országlás mi formájáért esedezzünk a Magasságos Istenekhez, a kormányzás melyminő fortélyos válfaját kívánjuk szenvedelmes kívánczóságainkban...?!

Teiresziasz pedig, kinek az ő hét életén túl mulandó idők isteni látása és vakon fürkésző jóstehetsége is megadatott, barlangi bölénybőr nyoszolyáján, hová halódni aláhanyatlott, nem mozgó ajka közt alig rebegetve mondta:

– Ti, Hellász bölcsei! Halandó tökélte kormányforma nincs, amelynek igáját nyakatokba vevén meg ne bántátok; ésde kormányzás és állam hárminő formáját válasszátok is, végezetre a Tartarosz fenekére kívánjátok valamennyit.

Egy patrícius mazochista böjtnapja az emberiség búnajstromának ünnepén

TREBONIUS *(betoppan a tricliniumba, ahol barátját és szenátortársát kedvenc fekvőszékén, nyomott hangulatban találja. Körülvizslat – elbámul)* Mi van veled, amice, miért ez ünnepi csend, hol a fuvoláslány: elkergetted? Merre a ház Graeculusa meg a megszokott nyüzsgés, hol van mindenki?

TREBELLIIUS Amint látod. Barátod álmatagon a semmin jártatja a szemét, és tógája redőit rendez. A rabnépnek napnyugtáig kimenőt adtam, élükön a tricliniarchával, mivel ma nem főzünk; a kapurabszolga kivételével, őt a láncán találod, s nyilván ő eresztett be. Ma böjtnapot tartok. Nem ő eresztett be?!

TREBONIUS Már hogyan; persze hogy ő. Tőle tudom, hogy gyászolsz és böjtnapot tartasz; de okát nem mondta. Mi az ott az öledben, mivel babrálsz és bibelölödsz?

TREBELLIIUS Egy nabateánus rableány fűzte fel nekem borostyángömböckökből: rózsafüzérnek mondják a Vörhenyes Kő Városában, Petrában. A mi vérbűnkatalógusunkat morzsolom, litániaformán, a miénket. Nem babrálok és bibelődöm, hanem – telepedj mellém, és tarts velem – ájtatoskodom.

TREBONIUS Akkor igaza volt a vén gallusnak a kapuban; „a Gazda bűnnek eresztette a fejét”.

TREBELLIIUS Vagy inkább engedett hajlamainak; a Görögünk szerint mániákus-depresszív vagyok.

TREBONIUS Zagyvaság. Ezek a tudálékos görögök mindenfélét kitalálnak, s meg is játszószák; nekünk, latinoknak s birodalomépítőknak nincs időnk ilyesmire, mi nem lelki-cézünk, nem engedhetjük meg ezt a fényűzést.

TREBELLIIUS Vajon. Én nem néztem bele, de jövőolvasó capsariusom dörmicsélte, s én meg fél füllel elkaptam. Egy kései gallus auctor, bizonyos Proust nevezetű, léssen volt olyanokat mondandó. Hogy ezen a földön minden nagyot a neurotikusok visznek véghez: vallásokat alapítanak, mesterműveket alkotnak, birodalmakat hódítanak. Valahogy így. A végén kiderül, hogy mindent eskóros dühöngőknek: holmi pszichopátnak köszönhetünk, Dzsingisznak, Mohamednek, Napóleonnak. Jómagam meg, mint jófajta mániákus-depresszív, azzal mulatom magam, hogy számba veszem rombolásainkat/kártevésainkat, és elgyászolom Népi Hekatombáinkat (senkit nem bálványoz a nép annyira, mint a Nagy Mészárlót); mert mint magad is jól tudod, amice, népirtás nélkül nincs diadal, eltussolás nélkül nincs országos ünnep. Most okát adtam, s tudod a miértjét: ez az, minek okáért böjtnapot tartok.

TREBONIUS Ugyan, kedvesem, Pollio! Mazochista vagy. A történelmi sebhegedés ide-

je: három nemzedék. Te meg olyan évezredes hegeken tépelődsz, amelyeket a hősveteránok a Fórumon hiába is mutogatnának: nyoma sincs.

TREBELLIVS Hanem ha a krónikákban. Kérdezd meg Julius Capitolinust: van úgy, hogy a krónikák is kivéreznek, és vérbűnkatalogust eresztenek magukból a sorok között. Kik rendeztek népirtást valamely Péter-Kulcsosa-Őszentsége, III. Innocentius parancsára, az eretnek bogumilok között? Ne szólj szám, nem fáj fejem. Nem tagadom, mazochista vagyok, született, profi, szeretek kétségbeesni valamin, akármin – valósággal sportszerűen űzöm; mármost, hogy mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás – a kétségbeesés belső kényszere- s mintegy komplexuma-é, amelyhez ürügyet keresek, hogy legyen min kétségbeesnem, vagy megfordítva, minden okom megvan a kétségbeesésre – nos, ennek eldöntését barátaimra bízom, ha vigasztaló szándékkal betoppannak esőgyűjtő impluviumomba, épp jókor, mert közel járok ahhoz, hogy a kardomba dőljek, bár rosszkor is, mivel lakoma napján böjnapot tartok. Igaz, rád nem vonatkozik mazochizmusom ösztökéje, s ha beéred a borral-mártogatnivalóval – magam hozom.

TREBONIUS Sose fáradj, s ne mozdulj, ha nem tartasz velem. Azt ennyiből is látom, hogy nemcsak sportszerűen űzöd, de mesterien csinálod, s van is min kétségbeesned, megengedem. Nekem is harangoztak egy másik kései gallus auctorról, aki valami fattyúlatin nyelven volt léscen írandó, bizonyos Flaubert avagy Floribertus nevezetű; ő meg az Emberi Butaság múlthatatlanságán/végéremehetetlenségén szeretett kétségbeesni, sőt regényes formában gombostűre tűzögetve, szolgált is a példák ezreivel; harangoztak nekem más auctorokról is – egyről, ki valami Ázsiából (a Selyem Birodalma mellől) ideszemtelenkedett barbár nyelven kaffögött-nyafögött, a nevét kérdeznéd meg Graeculusodtól – valamely kikupálódott szkíta, ki az Államon szeretett kétségbeesni, s ezen lógatta az orrát hétszám, az Államon, amelyet a 449-es epheszosi zsinat ragadványnevének örökbefogadásával *Latrocinium Magnumnak* nevezett el –

TREBELLIVS Az! Az! Jó, hogy emlékeztetsz e fő-fő latorságra, egy borostyángömböcöt ez is megérdemel a kétségbeesés rózsafüzéréen, s már ihol babrálom-fogdosom is nagy *repentissime*, a bűntudat bús magambaszállásával – bátor bűnrészesnek nem érzem magam: mert meglehet, hogy a szittyáknál ez így van, és nem szívlelték meg eléggé az arisztotelészi meghatározást a „politikai jószágról”.

TREBONIUS Nem hát; mert nyilván láthatod, minél hátrébb megyünk a gyepükön túlra, annál sűrűbben találkozunk zavaros elmékkel; míg azután a limesektől három nap járőföldre már csak azok vannak kizárólag, s csupa ilyen zűrös-zavaros tatár kobak nyargalászik; a nyeret/zablát/kengyelt nem ismeri, szőrmentén üli meg az eszméket, s innen kezdődik a kasgár/lebégy/onogurok (vagy önögürök) vándorbirodalma: igrickek-regöcök, dombrások-kobzosok – azokból áll ki minden törzs.

TREBELLIVS Jól mondod, az ilyenek nem tudják (honnan is tudhatnák?!), hogy a Szaigeirita e meghatározásában a jószágra esik a hangsúly – arra tolódott. A Graeculusomtól tudom, Abdérai Prótagorasztól Merleau-Ponty Parisiensisig a gondolkozók hosszú sora hordta meggyőződése legközepén, hogy a „lélek” kollektív téveszméje érvénytelen, s hogy az emberjóság a faunába beletartozik mindenestül: semmi olyan megkülönböztető jegye/privilégiuma/okkult kvalitása nincs, ami attól radikálisan elválasztaná –

TREBONIUS Hát az a hatalmas frontális lebeny a gondolkozókájában, amely a koponyacsonthéjat előfele kidudorítja, s oly boltozatos homlokot képez, amilyenje semmilyen más jószágnak nincs, sem a hitrege Bestiariumában, sem a címerállatok között...?!

TREBELLIVS Jól mondod, hatalmas előgya van, s az értelmesezés töményedeésével mintegy „megszervezte” magának az alanti világot (bár ezt se túlozzuk el, hiszen föld-hözragadt: szárazföldhöz ragadt jószág a szegény); de soha ne felejsük el – ésde ha egyiptusi orvos-papunk ebbe még nem avatott volna be, most megtudod –, hogy az agyképződés (a telenkefalizáció, ill. kortikalizáció) honnan-miből indult el. A hasad-ból, még szájhásbél féreg korunkban... –

TREBONIUS A hasamból...?!

TREBELLIVS Vagyis a szádból, helyesebben. A szájkörítő érzőpontok indították törzsfelődési útjára az enkephalont – azok, amelyek eredetileg a táplálékszerzés/prédalelés/rátörés/leteperés/torkonharapás és behamzsolás ingerjátékát kanalizálták, idegi szervezését fiziológiailag megfogalmazták, és az egész szenzóriomot – még az istenek bandába verődése előtt – a Falás, a Falhatnék szolgálataiba állították.

TREBONIUS Még annak előtte, hogy a Tűzlopó az előembernek tüzet lopott, s azt a Lángpallosú háta mögött a Kertbe becsempészve, az Előadám a Prométheusz tüzén a Tudás Fájából kisütötte volt volna az előre tudás pecsenyijét...?!

TREBELLIVS Jóval annak előtte. Abban a szájhásbél-ösbestiában történt, ki is, hogy az élet békalencseleves-okeanoszából kimászott-e, avagy innen oda belemászott, öregmindegy

a szájkörítő érződúcok szerterúgták axonjaikat, összeakasztották dendritjeiket: a lény elemi „falhatnékjának” ösaretéjéből nekilendült a „fejesezés”

ragadozók vagyunk, Treboniusom, ragadozók elsősorban, és morális lények csak huszonötödsorban. Az a magas-összerendezettségi reflexintegrál, amit „intellektusnak” tisztelünk, másból futott fel kortexünkre, más volt a *trigger*-hatás, amely lilogenetikus felfutását rá kiváltotta; de ehhez a félig élő biokristályokig, az önreprodukáló plazmid-planktonokig kéne visszamennünk, amikor az érzülékenység szétterjedése után évszázezrekekkel megszületett az önészlelékenység, s az első proprioceptorokban először sejtett föl a „fájdalom” (vagyis a renyhén kínálkozó, lebegő vízítáplálék felérezte, hogy eszik); s ez az újdonság, amelyet utóbb „fájdalomnak” neveztünk el – alkalmasint ez volt az a *trigger*, ez, meg a nyomában járó vészreakció, amely végezetre a talamusztelep-képződés, respektíve az „intellektus” *logosz szpermatikosza* lett.

TREBONIUS Ne oly erőltetett gyorsmenetben, jó Trebelliusom! A te egyiptusi orvos-papod csak hagyj; de az a gyanúm, túlon túl sok időt töltögetsz Görögöd társaságában. Mi kár, hogy e tudományodnak a Senatusban nem sok hasznát veszed –

TREBELLIVS De! De! Éppen hogy a senatoroknak kell ezt a fejükbe bevenniük, s már elhintettem a magját, amikor legutóbb a Senaculumban ülésre gyülekezünk

mert egész törvényalkotásunk rákfenéje ez a paradoxon, s bizony az emberszörnyeteg csontpáncélja alatt ezt a titkolni való gyalázatot hordozza, mint valami kincses kárbunkulust egynémely sárkányféreg, agya közepén: hogy akármekkorára nőtt légyen eddig és nőjön ezután „intellektusunk” felhőkarcolója, bámulatos működtető gátlásemeleteivel s logikánk, komputerék ezreit megszegyenítő algoritmiájával, még mindig dominál a szájkörítő ideg falásmegszervező eredete

elsősorban predátorok vagyunk, és csak huszonötödsorban erkölcsi lények

elsősorban hitszegő, megbízhatatlan, ármányos, gáncs- és lasszóvető, bitangolni vágyó rablókalandorok vagyunk, és csak huszonötödsorban államalkotó „politikai jószágok”

nem az Állam kristálytani modelljein, nem az elméleten múlik: rajtunk megy tönkre minden

nem véletlen, hogy harmadfélezer éve török a fejüket boltozatos koponyájú filozó-

fusaink (hogy szinte látni véljük, amint homlokdudoraikon amaz általad olyan nagyra tartott frontális lebeny kilüktet), s kotlanak ezen a fölöttébb fogas kérdésen: az eszményi Államon és annak Formáján; de csak oda konkludálnak, hogy van a vereségnél is nagyobb szégyen: az öngól – ha sorozatban rúgják.

TREBONIUS S míg te egy borostyángömböccel továbbhaladsz a nabateánus rableány rózsafüzéréen (ahogyan Petrában, a Vörhenyes Kő Városában szent olvasódat nevezik) – mert heves kifakadásodból úgy hajazom, az Állam az első, amin istenigazában keseregsz, hogy a kétségbeesés ékesszólóvá teszen – én meg tán fel is véshetném viasztáblánkra, hogy ez az Első Kétségbeesnivalód? Vagy akár el se kezdjem, mert ha mind előszámolod, kétségbeesnivalóid sokasága egy viasztáblára rá sem fér?! Mímondó vagy, illustrissime, Trebellius Pollio...?!

TREBELLIVS Tégy rovást, s úgy igaz. Az Állam az első, ez a *szünodosz lésztriké*, vagy ahogyan elsőbbit nevezttük volt, az a *Latrocinium magnum*, amelyen akármennyit sopánkodjam, a rajta való kétségbeesésbe se belcáradni, se véle betelni nem tudok. Ez hát az első, de nem a legnagyobb, sem nem az, amin a legjobban veszékelek.

TREBONIUS Nem-é? Hát mi volna az, amin még jobban kétségbeesünk illenék, másodikul...?!

TREBELLIVS Látom, felcsaptál kétségbeeséseim számtartójának: ám legyen. Mert ha az eszményi Állam eltervezésével semmire sem mentünk, és államművészetünk már a felállványozásán tönkrement, volt valami, ami mindvalamennyiünknek jobban sikerült a kellelénél.

TREBONIUS És az...?!

TREBELLIVS Ládd, senator úr, ez az államművészet megcsúfolásának a teteje, s mint olyan, ez is jószágelmének magasrendűségét bizonyítja – vesztünkre.

TREBONIUS Mondd elé! Ne csigázd tovább!

TREBELLIVS Valami, aminek mind elméletét, mind gyakorlatát tökéletesen kidolgozták, filozófiáját, joggyakorlatát kodifikálták-szentesítették a századok folyamán titkoszaktörői a titkos kérdésnek, korifeusok és koribantészek, beavatók és beavatotak; kiben jártasságra szert tenni nem kis életveszedelemmel jár –

TREBONIUS És az...?!

TREBELLIVS A maffia *per se*. A siculiai maffia, a neapolitanus kamorrha, a kínai triád a maffia kicsinyben és nagyban; a maffia (titkos) kapcsolata és (rejtve maradó) összefonódása mindama szervezetekkel és kulcsfigurákkal, amik és akik abból (a dolgok természeténél fogva) kirekedtek-kimaradtak, s rajta kívül vegetálnak, hol mint „bűnüldözői” (hogy fenntartsák a tisztas látszatot), hol mint csendestársai/fedőszervei vele szimbiózisban (egyház, állam) –

TREBONIUS Nem túlzod el sötétenlátásodat? Nem veszítetted el arányérzékedet? Nyilván ha a tisztességesek száma csak kicsivel is több, mint fele és római polgár, akkor a római jellem fölébe kerekedik az elvetemültek légióinak, és a közélet tisztasága biztosítva lesz. Mértékletet embertársaid megítélésében, senator úr; és majd mindjárt eggyel kevesebb okod lesz a böjtös kétségbeesésre.

TREBELLIVS Én is idézhetnék a fejedre valakit a tetovált hasú britónok bölcsei közül, bizonyos Gibbon nevezetűt, akinek mindenre volt kádenciája... de nem teszem.

TREBONIUS Tedd, idézd! Ugyan mit mondhatott, amit ne mondott volt légyen előtte, Platón és társai...?

TREBELLIVS Hogy a megvesztegetés, a korrupció – úgymond – az alkotmányos demokrácia csalhatatlan jcle. Már hogy ne is terheljelek kétségbeesésem alfejezeteivel, amilyenek

(a) a maffia és az államapparátus bozótos összefonódása

(b) a maffia és a titkos diplomácia egymás kezére járása

(c) a maffia rákos túlnövekedése

maga az Állam is csak akkor működőképes, ha szupermaffiává növi ki magát; míglen egy szép napon észre nem veszi, hogy kompenetrációja a maffiával teljessé vált (közös kasszával, összeházasodással); a maffia immár nem „állam az államban”, hanem épp megfordítva, az Államról lehet azt mondani, hogy „állam az állam körül”

a szájkörítő izmok a száj körül – olyan, miként

hogy immár a rákfenévé növekedett magánmaffia az Állam vastaghúsa, az államapparátus csak a bonye, a cseplesz meg a copáka rajta. S hogy szót szóba öltsek, az is csinoska alfejezet volna –

(d) a maffia és a korrupció, mely utóbbi, akár a nemespenész, pikáns ízt ad és különös értéket kölcsönöz az Állam-Sajtnak –

TREBONIUS Hangulatember vagy, Trebellius Pollio. Ahelyett, hogy fuvoláslányokat hívtál volna, ünnepelni zavarod rabszolgáidat, és itt keseregsz nekem az üresbélűség görcseiben. Jupiterre, én is tudok kíméletlen lenni, torkon ragadni vesező érvelésed egy-két kegyetlen rákérdező rétori fordulattal:

nem amolyan savanyú a szőlő alapon ugrik össze a szád, és azért fintorogsz, mert a maffia kihagyott? Nem találsz a hozzá vezető bizalmas kapcsolatot? Kis hal módra a korrupció nagy szemű kifogóhálóján kicsúsztál, s most titkon számlált veszteségedet siratod...?!

mert lehet a korrupció nemespenész, ami pikáns ízt ad és különös értéket kölcsönöz a sajtának, de lehet az elménckedés olyan, a komédiaíró Terentiusé miként, hogy túl-hajtott, s te is már nem az igazságot hajszolod, hanem a nevetetést...?! Há? Mi? Ficsori foggal nevetgélő csorbacsík senator, hát már az odvas fogaid megcsináltatására sem telik?! Haha! (*Hangtalanul megkacagja. Amaz főhajtással, megadólag várja, amíg vendége kikacagja magát*)

TREBELLIVS A Caesar udvari fogászát a hadjáratra magával vitte: várnom kell. Megköszönném a goromba kezelést, rétorom, és én se bánám a csattanós orvoslást, ha használna. De jóllehet sírásom az éig csap, mint Diomédész bömbítése, nem hallhatod, mert befelé nyeltem. S harmadikul ezt is odavésheted viasztábládon kétségbees-nivalóim listájára.

TREBONIUS Mit? A korrupciót?

TREBELLIVS Barátom – hogy ne csak azzal nyaggassalak, hallhattál eleget a nyomtató ló beköthetetlen szájáról. S hogy a korrupció az alkotmányos demokrácia csalhatatlan jele, az hagyján (még örvendetes is: addig van *emez*, míg ilyen *jele* van)

de kedvesem: a korrupció a kenőolaj

oly lubrikáns, amely kiirthatatlan. Annak átkozottul örvendetes *ismérve*. Hátrálsz már az agarakkal?!

nincs társadalom korrupció nélkül; nincs uralom, amelyet – a hatalmon töltött ne-gyedszázad után – meg ne enne a korrupció

adóbérlők, exarchák, proconsulok: fel se vállalnák a kiküldetést, mely annyi törődéssel/veszedelemmel jár, ha nem enyhítené a Fáradalmat a Váradalom, s nem kalkulálhatnak bele a korrupció hozamát. A légiók zsoldjára nem futná, és a rómaság-béliek a parazsas korsó mellett megülve, Róma sasait ugyan meg nem hordoznák senki, s nem vinnék se Mauretániába, se Boldog Arábiába, se a Két Galliába, sem a Propon-tizon túlra. Gondterheltnék látszol, barátom: adassak neked is egyet a nabateánus

rableány felfűzte borostyángömbös-szentolvasóimból, melyet a Vörhenyes Kő Városában, Petrában rózsafüzérnek hívnak: megosztanád böjtömet és aggodalmaimat...?! TREBONIUS Korántsem. Csak épp borongó hangulat vesz rajtam erőt aggodalmaid hallatán, és emlékeimben elfelhőz ama roppant távoli földség, minckelotte felfedeztük és a névadó ünnepségen a birodalomhoz csatoltuk volna (ésde még a messze hajózó punok előtt is sikerült titokban tartanunk); no meg szkíta capsariusom esete, akim hajdanidőkben volt nekem, a könyvtáramat rendben tartotta, és az én scriptoriumomban írta le A TITKOS TANÍTÁSON TÚL (BEYOND THE SECRET TEACHING) című opusát a Világtojás Ovaloidításáról, az Oligarchikus Elit Örök Vedléséről meg a Korrupció Hogy Miért Üdvös Lubrikáns, és miért, hogy Társadalmilag Szükségszerű... Több e-félét belehányt – mindhiába; mert igencsak pórul járt New York-i irodalmi ügynökével, ki maga nem írt, csak megnézegette portékáját, és házalt vele. Ez, jóllehet kétségbeesetten rajjongott a könyvtekercsért, szűkülve szabódott:

uram! Ha én ezt rabszolgáimmal leíratom és áruba bocsátom – mond a jámbor hebreus – nevem s reputációm oda. Végem. Az egyetemi campusokon fasisztának bélyegeznek, kirakataimat beverik, elvesztem megélhetésem, és nem is az utcára: az amphitheatrum vadállatetető pincéibe kerülök, míg fölötünk zúg a Colosseum: *ad bestias! ad leonem!* S hogy az oroszlánok torkában végezzem, ezt nem kívánhatod tőlem, akármennyire egyetértek vitulinum-tekercednek minden betűjével, ezt nem kívánhatod, Confinibus! – – –

...Hja! Ab Urbe Condita 2714-et írtak (vagyis 1961-et a barbárok időszámítása szerint), s ama feltáratlan földségen oly setéség honolt, hogy a diákság zőme maoista meg trockista tekerceket olvasott olajmécsvilágnál, sátraiban; s ezért az én szkítám, jó Confinibusom ama kövér írástekercse égetnivalóan veszedelmes portékának bizonyult. Róla meg más fantomokról, Capitolinus Juliusnál meg más históriás könyvekben, *passim*. A korrupció kiirthatatlanságát felvéstem (már hogy „áldásosnak” ne mondjad); mondd elé további kétségbeesnivalóidat. Negyedikül?

TREBELLIVS Hogy olyan ijeszítően kevesen vagyunk, akik valamin is kétségbeesünk. Jókor említéd Confinibusodat, a szkítát, aki capsariusodnak volt neked meg írástekercsét. De meddig veszedelmes portéka az írás, és hányan olvasnak?

... Szabadosok a hínvesszőjüket, lovagok leányai a vágásukat, százezerszámra: árulják, kergetik egymást, s ez aztán csak a viszkető-keleendő portéka, Treboniusom! A piacon mindenki vagy árut hajszol, vagy árulja magát – s fogy az igazi latin

s ez az, amin nem lehet eléggé kétségbeesnünk: civilizációnk hártavékonysága. Az, hogy vettem magamnak ugyan Görögömet, s ha nem csurrantja a bölcsességet, amint dukál, a Graeculust megcsapatom; de a kultúra – s ezzel, egyúttal, a civilizatórikus gátlások – csupán egy kisszámú elitre korlátozódnak.

TREBONIUS Mely áldatlan helyzeten az elit mit sem segít, ha aggodalmának könnyeivel telesírja köpöcsészejét, hogy belemossa kezét, és elhárítsa a felelősséget magától. Te tán tettél egyebet is, mint hogy tördelted a kezéd? Halljam kétségbeesnivalóidat: ötödikül...?

TREBELLIVS Igenis tettem. Nálam pálcáhegyre vesznek minden rabot, ha kölyke nem tanul – iparosmestersége mellett – írás-olvasást az ergastulumban. Mégis, álmaimban ott kísért annak a rémképe, hogy elegendő egy, csak egyetlenegy nemzedék „kiesése” – és az, amit az Athenás- és a Rómaságbéliek, mi eddig görög–latin civilizációnak hitünk Itália-szerte, a scmmibe hull, Epikurosz atomjai miként.

TREBONIUS „Kiesése”? Hogyan, mi réven?

TREBELLIVS Akár a kultúraellenesség endémikus ragálya, akár az általános elbarbárosodás/elbaromiasodás következtében, minek máris vesszük jeleit, akár az akusztikus/vizuális szerkentyűk, szem- és füldugító képernyős masinák dördüldözései következtében, melytől mint a szélütött, erre-arra kóvályog a latin.

TREBONIUS Egy olyan Therszitész rossz szelleme szállt meg, aki ráadásul még böjtöl is. Mondd, amice, nem azok környékeztek meg téged – a világvégeváró galileusok?

míg te aggodalmaid szent olvasóját morzsolgatod, odakünn belevakulsz a márvány napsütésbe, s ha csak kiteszed a lábodat, árad és tündöklök az Urbs. Nem, barátom: amíg éjszakánként így dübörögnek a hússzállító társzekerek a kövezeten, és így dorbézolnak a tavernákban a beszopott praetorianusok, addig ez a caesarok lakta márványcsuda, a mi Rómánk, a mi civilizációnk: az, aminek mondani szokás

az Örök Város

Róma él, míg világ a világ, s te csak ne félted azt, aminek oltárain annyi aranyzarvú ökröt áldoztanak, s rajta annyi templum öröklik: holmi kieséstől, hiányszakasztól ez a Róma ugyan nem veszhet el, csupán mert egy-két részeg latint megszédített Ízisz, Attisz, Kübelé vagy a Halott Hebreus. Aggályod töröltetik, s mondod tovább. Hatodikul?

TREBELLIVS Te csak ne törölj semmit; s vésd fel mellé, hatodikul. Ha a jogérzék és a valóságérzék meggyengül, lábra kapnak a henye nosztalgiaik, a boldogságos látások. Nekem rémkép ez is, a sziruppá sűrűdött mákonyok rémképe

hogy a bukott „közmegegyezéses” áligazságok, az elhullott Consensus Gentiumok közül új erőre kap ez a legkártékonyabb: az „Aranykorszak” téveszméjének csábítása. Annak a veszedelme, hogy az „elveszett aranykorszak” hésziodoszi hitregéje újra a „történelmi valóság” körvonalait ölti magára; a mániákus utópisták új, hamisnál hamisabb utópiákat – a megváltástanok évezredekkel lekörözött meghirdetői új, imposztor „Megváltókat” kreálnak, a birodalom széttülesztésére, a barbárok ránk uszítására, Itália meggyötretésére. A hazug hiedelemvilág rémképe: nem elég ok, hatodikul, arra, hogy kétségbeessek?

TREBONIUS Rémálmaidból felébredsz, s rémképeidet elrebbented, ha kialszod. A megváltóvallások? Hány van?! Tucatjával mérik. Gyermekbetegség. A veterán, kivált, ha megkapja birtokocskáját, gazdálkodik, s rabszolgavásárookra jár: kamaszalmokkal nem törődik

birodalomszerte keveset mondok, ha nem szalajtottunk fel negyvenezer imposztorot kivégzőkeresztjére, akkor egyet se. Az egyik tizenkilenc, a másik egy híján hús: Róma ellen ágál, és megváltóságra tör. Hol vannak már, meg tudnád mondani?! Csak arra kell ügyelnünk, hogy e hozzánk beözönlő megváltóvallások egyenlő eséllyel szájalják keleti portékájukat a piacokon, s akkor elmondhatjuk, hogy egyik ordast a másikával vertük agyon. Más kétségbeesnivalód – hetedikül?

TREBELLIVS Graeculusom. Nem is vásáron, hanem kéz alatt, drága pénzen vettem Görögömet, majom helyett, mulattatómnak; de tudományával csak keserít. Pürrhóniánus az istenverte, s szócsatáinkat váltig azzal intézi el: uram, elméleteid csupán dekorációk a valóságon; mennyezetről hullajtott rózsaszíromesódnak, lakomáidon, elhervadni sincs ideje, és már eltapostátok

hogy a szavak – ő úgymond –, a szavak kicsorbulnak a vérvalóság sziklás promontóriumán, melyen elméleteid százával szenvednek hajótörést. Ő porrá örölt szavainkat szétszórja a szélbe; és én? Falernumival kínálom, és nagy kénytelenségből igazat adok neki.

TREBONIUS Mi az a szó, mely szó? Más a szó, ha Graeculusod mondja (orron s garaton keresztül harákolva a latint), és más a szó, ha Seneca mondja

más a szó, ha egy jöttment szibarita korcs mondja (maga se tudja, mit), és más, ha Senatusconsultus mondja, harsonások hirdetik a kolóniakon végestelen-végig, és utána igazodik a birodalom, fel a limesekig. Miről beszélünk?!

TREBELLIVS Erről a legvonzóbb, legősibb, legútszélibb „aranyigazságról”. Legútszélibbnek azért mondom, mert még közmondásokban is találkozol vele minden nyelven, volscul/etruszkul/sabinul, legősibbnek pedig azért, mivel primordiális megfogalmazásával a praeszokratikusok óta – Kantig találkozunk: Zsidóország kőbibliájában, Arábia köimádó beduinjainál (innen kerül bele majd a Koránba, mely berbernek-tuaregnek azon teremtetlenül az Istenség Szava), szólásmondásgyűjtésekben, orális kegyes óhajokban: mindenben.

TREBONIUS Hogyan szól?

TREBELLIVS Nem szól, hanem recseg-ropog, amilyen rútt a teutonok erdei idiómája: „soha másként ne cselekedjek, csupán ha ezáltal törekedhetek arra is, hogy tettem általános törvényhozás alapjául szolgáljon” (csikorgó-germánra fordítva: „Ich soll niemals anders verfahren, als so, dass ich auch wollen könne, meine Maxime solle ein allgemeines Gesetz werden” [KANT: GRUNDLEGENG ZUR METAPHYSIK DER SITTEN]). Megvallom, magam is sokáig kínlódtam-viaskodtam újrafogalmazásával, hogy közlénzetbe hozzam (mert akkor még polgárháború dúlt, és én, politikafertőzött, fiatal fejjel hittem e csudakencés, kígyóhájás-medvezsíros gyógyír mindeneket kúráló vajjatos erejében); rab írnokomnak szörnyen tetszett, már ahogy a kutya hízeleg, míg vellumra vetette, ahogy tollba mondtam, s amaz ifjúkori traktátusom végéről valók ezek a sorok –

TREBONIUS (*nevetve szavába vág*) Mellyel megajándékozni kegyes voltál, tudom, emlékszem, EGREGOROSZ volt a görög, és AZ ÖRZŐ KÖNYVE volt a latin címe: felolvastattam, s valami rémlik. Ha tán emlékeztetnél, s felidézned –

TREBELLIVS Ráismernél?! (*Lectisterniumán szónokias pózba vágja magát*) „Tervej olyan államot, amilyennek az Államot – magaddal szemben szeretnéd”*

* Költőies kifejtése:

nem az a kérdés, ki legyen a gondviselő szülők: az-e, aki eddig is volt – vagy hogy apánk-anyánk az állam legyen ezentúl

ó – nem az a kérdés, mi együgyűség rossz tettei, fattyúk és türelmetlenek, akikben így szól ez a *vagy-vagy* az a kérdés, milyen *szülők* vagyunk mi magunkban és milyen *államok*

magunkban hordozzuk anyánkat

magunkban hordozzuk apánkat

ha most mostohaszülőnek bizonyul az állam, ne az államot okoljuk, hanem az *Államot*, amelyet magunkban hordozunk

ha méltatlannak bizonyul apánk-anyánk, ne az embert okoljuk, hanem a *szülőt*, akit magunkban hordozunk

lehet, hogy az állam sohasem lesz édesszülő... Eltaszító mostoha, vadidegen adóbérlő és végül korbácsbordó zsarnok, aki soha nincs velünk megelégedve

lehet, hogy a szülő sohasem lesz az Édes Utopia... Beragad szűk hagyományaiiba, fanatizmussal, babonával lábatlankodik, és mi sohasem leszünk vele megelégedve

de egyet ne felejtsünk el – mi: fattyúk és türelmetlenek, akikben így szól ez a *vagy-vagy*

hogy választani csak *egy*et lehet: ámde többé ne a választásunkban keressük a hibát, felpanaszolván, hogy jobbra állunk vagy balra:

magunkban voltunk rossz édesanyák

magunkban voltunk méltatlan apák

magunkban hordoztuk a tökéletlen államot

TREBONIUS Eusztathiosz Euphradész sem cifrázhatná különbül! S mi kifogása van ez ellen a te felfuvalkodott Graeculusodnak, s mi okod, hogy ezen kétségbeess...?!

TREBELLIIUS Az, hogy a Görögöcskének igaza van! Hogy harmadfélezer éve váltig ez az emelkedett közhely jut eszünkbe minden nyelveken, melyre minden nemzet minden nyelveken *süket*, s bizony hogy úgy vagyon, ahogy a szibaritája mondja, hogy – Homéroszunkkal szólva – a Szárnyaló Szó a valóságon kicsorbul

olyan ez, mint mikor a városostromló catapulta a kiokádótorkába kőkoloncot kap, és maga alá temeti a catapultariusokat

meghihesd, jó Treboniusom, a Földkerekség balkanizálódása évszázadában és a társadalmak tűz- és vérzapor vortexeibe benyelve – ma már megtanulhatjuk: abból a kiskevésből, amit egyáltalán *akarhatunk* (vagy azzal hízelelgetünk magunknak, hogy mi akartuk s ilyen akartuk), ez az *egy* megtagadtattott

nem akarhatjuk jószágosnak az államot

s hogy ebbeli dacos jószágveselkedésünkön idáig hallom, amint kacag a Megváltó Istenek Szép Gyülekezete a hősipkás Olümposzon – ez nekem elegendő ok, hetedikül, hogy a kétségbeesésbe kergessen.

TREBONIUS Mi csak azt mutatja, hogy túlságosan mellre szívtad aranysaruját hátrahagyó Empedoklést, s te, mikéntha magadra akarnád venni a világ bűneit, azonosulsz az emberjószágban munkáló Ármánnyal:

...*A démoni karból*

egy vagyok – ez vagyok én, ez a számkivetett, Zeusz-átka

Ármányért lakolok: zabolátlan kél a nyomomban

bíztam a fergeteg ármányban – maga voltam az ármány

Zákányos hangulatodból, megládd, kikökkent majd, amilyen ünnepségrendező cacsar nem volt még egy, Hozzá fogható: Carinusunk „Tengeri Ütközet” mutatványa, ahogy az emberjószág gályaszámra belefullad a vízzel árasztott Colosseum köpöcsészéjébe, s annyi ritka, tarajos-csíkos-agyaras-páncélos cocatrixet, hydrát és más sárkányferget-vadállatot egyszerre leöldönsni még életedben nem láttál. Én a te helyedben nem böjttel/lelki töredelemmel/contritíóval/kétségbeeséssel rongálnám magam, hanem megcsapatnám a Görögöt. Jupiterre! Miért vetted – s méghozzá milyen drágán...?! – hogy lelki épülésedre s nem hogy rombolásodra szolgáljon. Ez a keserved nem számos, fel sem jegyzem –

TREBELLIIUS De! De! Mindvalósággal ez a hetedik Nagy Gordiuszi Csomóm!

TREBONIUS Ugyan! Viaszból, ráfestve: simulacrum. Mire bogozni kezdenék – elolvad. Hidegvér, higgadtság, egyenlő mérték: hova tetted latin erényeidet?! Vagy hogy tőle visszanyerjed lelki egyensúlyodat, arra a tetovált hasú barbár britónra vársz, aki (bizonyos Edmund Burke nevezetű) a maga bikkfanyelvén épp arra a józan mértékletre konkludált, ami most éppen neked kell: „*We must soften into a credulity below the milkiness of infancy to think all men virtuous. We must be tainted with a malignity truly diabolical, to believe all the world to be equally wicked and corrupt* –”

TREBELLIIUS Forgatnád a mi nyelvünkre, amice, mert ennyire barbárul nem tudok.

TREBONIUS „*Az anyatejszopó csecsemő hiszékenysége alá kell süllyednünk, hogy azt higgyük, mindenki csupa erény. De sátáni elvetemültséggel fertőzöttnek kell lennünk ahhoz, hogy azt higgyük, a kerekévilágon mindenki egyformán romlott és gonosz*”

hidd el, senator úr, nyomasztó többségben vagyunk mi, jók és erényesek ezen a földön; mert ha nem így volna, akkor most nem ülhetnénk itt a legyeket hajtva, békén,

estébe hanyatló szökőkutaddal szemközt; s ez a bizonyíték, hogy nem jól gondolod. Másképp nem peregnének oly szép rendben: Játékok, Államünnepek és Diadalmenetek, Rómában, ahogy peregnék. Vessük el hetedik keservedet.

TREBELLIVS Te csak semmit el ne vess abból, amiért böjtölök, s gyomrom hangos borborigmáival lakolok. Minden barbár tele van derűlátással, azért barbár, s hát még a britónok-pictónok, akiken – hasztalan élösködtek Rómán – félezer esztendő gyarmatosítása nem fogott. S én meg hadd mondjam üstöllést a nyolcadikat, keserveimből.

TREBONIUS Mintha gyüszmékelést hallanék odakünn. Ruhasuhogás? Hazatévedt volna valamely szolgád? Tapsolnál neki? Akit felcsere böjtre fog, hamarabb tikkad el; s neked is, már bizonyára kiszáradt a torkod –

TREBELLIVS Csak a szél zörgeti a veláriumot, annak ugyan tapsolhatok. De elértettelek: magam hozom a falernumit. (*Fürgén felserken, bort hoz. Tölt – kínálja*) Nedvesítsed; s nedves torokkal károgozásomat könnyebben léssz letorkolandó – – –

TREBONIUS Így szeretem, ha hűs; vélném, ha ennek jósağa megáradna benned, keserveid is elapadnának –

TREBELLIVS Még felénél sem tartunk.

(Folytatása következik.)

Marsall László

GÖRC SBS E KÖTÖTT SZONETTEK

I

A képzelt versnek hogyha tárgya volna
és szól „erről vagy amarról” akár,
még születése előtt szétfoszolna,
és szerzőjének nem kára a kár.

A lejegyzett vers szavak tolavása
maganroham vagy elmés rendezés
a „szószedet” míg a vers-medret ássa,
másik szemszögből akár hordalék.

De lehet füle-farka eggye-mása,
„és”-„is”-t rejtő-meglapultatása
lehet tökélyes emberféleség.

Mondhatni rája: ennyi épp elég,
és enmagának lehet fordítása,
a „nagyságos” halványa: tévedés.